

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: ژان استرن
برگردان: بهروز عارفی
۲۸ فبروری ۲۰۲۲

حقوق بین الملل

«عفو بین الملل» به بررسی و تشریح آپارتاید اسرائیل پرداخت

عفو بین الملل، که سازمانی برای دفاع از حقوق انسانی است بر نظام بی رحمی می‌تازد که در اسرائیل، در سرزمین‌های اشغالی و غزه بر اهالی فلسطینی یا آوارگان اعمال سلطه می‌کند. این نقطه عطف بزرگی برای عفو بین الملل است که خواهان ارجاع این پرونده به دیوان جنائی بین‌المللی شده تا مورد دادرسی این مقام قضائی قرار گیرد. این امر ضربه‌ای سخت بر حکومت اسرائیل نیز محسوب می‌گردد. در زیر به این گزارش می‌پردازیم: نخستین لرزه هنگامی رخ داد که در سال ۲۰۲۰ سازمان حقوق‌دانان اسرائیلی «پیش‌دیم» برای توصیف سیستمی که خود را دموکراتیک می‌خواند و تا آن زمان از زیر ذرهبین تحلیل‌های سیاسی واقع‌بینانه در امان مانده بود، از واژه «آپارتاید» استفاده کرد. یک سازمان غیردولتی دیگر اسرائیلی، بت سلیم به یمن نزدیکی با سازمان مزبور، در جنوری ۲۰۲۱ بر این واقعیت تأکید بیشتری کرد و با این ارزیابی که زمان گفتن حقیقت فرارسیده است اعلام کرد: «باید به آپارتاید از کرانه‌های رود اردن تا مدیترانه "نه!" گفت. از همان اپریل ۲۰۲۱، «دیدهبان حقوق بشر» از این دو سازمان غیردولتی پیروی کرد. اما، این سازمان فقط در مورد سرزمین‌های اشغالی و غزه به آپارتاید اشاره داشت و تبعیض‌های ویژه فلسطینیان اسرائیلی را از آن متمایز می‌کرد. گزارشی که عفو بین الملل در روز سه شنبه اول فبروری ۲۰۲۲ منتشر کرد بسیار فراتر از آن می‌رود و از واژه آپارتاید در مورد همه فلسطینی‌ها صرف‌نظر از محل اقامت و وضعیت آنان استفاده می‌کند.

برای نخستین بار، عفو بین الملل، یکی از مهم‌ترین سازمان‌های مدافع حقوق انسانی و نیز یکی از محتاط‌ترین آن‌ها در گزینش واژه‌ها برای توصیف اوضاع، در گزارشی که حتماً سروصدا خواهد کرد و روز سه شنبه اول فبروری ۲۰۲۲ منتشر شد، معتقد است که «آپارتاید اسرائیل علیه جماعت فلسطینی، نظام سلطه‌گری ستمگرانه‌ای بوده و جنایت علیه بشریت محسوب می‌شود». این بیانیه جنبه تاریخی خواهد داشت چرا که بدون تمایز، اوضاع زنان و مردان فلسطینی را بررسی می‌کند «که در اسرائیل و نیز سرزمین‌های اشغالی فلسطین زندگی می‌کنند و نیز شامل وضعیت پناهندگانی می‌شود که به کشورهای دیگر انتقال داده شده‌اند».

امتناع از تک‌تکه کردن فلسطینی‌ها و رد این نکته که گویا منافع آنان برحسب محل سکونت‌شان در نهایت دستخوش تغییر می‌شد، یک انقلاب چشمگیر در زبان ارتباطات انسان‌دوستانه-دیپلماتیک بین‌المللی به شمار می‌رود. این موضع و

نحوه برخورد از استدلال‌های درازمدت شماری از فلسطینیان (و بسیاری دیگر) در مورد وحدت خلقی که در اثر ایجاد دولت اسرائیل در سال ۱۹۴۸ پارمپاره شده الهام می‌گیرد.

شروع دوباره از نو

این سند فشرده، ستم اسرائیل بر فلسطینی‌ها و ساز و کار آن را توضیح می‌دهد. گزارش عفو بین‌الملل حاصل کاری طولانی است که ده‌ها مصاحبه، تحلیل و بررسی صدها سند را شامل می‌شود و عمدتاً در مورد مقطع زمانی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۱، نتیجه ماه‌ها تلاش کاملاً محرمانه است: این گزارش حامل دگرگونی سیاسی بااهمیتی است. این سند همچنین دارای میزان قابل ملاحظه‌ای اطلاعات درباره واقعیت زندگی فلسطینیان است، چه در غزه و کرانه باختری و چه در بیت‌المقدس و حیفا... و اغلب برای درک بهتر ریشه‌های سیاستی که در سال‌های اخیر، از سوی چندین مؤرخ با تبارها و اصالت‌های گوناگون، تداوم آن بروشنی توضیح داده شده است، به منشأهای آن باز می‌گردد. در این مورد نیز، عفو بین‌الملل تصفیه حساب کرده و از آغاز شروع می‌کند.

در بهار ۲۰۱۶، یولی نواک، مدیرکل یک سازمان متعلق به نظامیان اسبق ارتش اسرائیل به نام «سکوت را بشکنیم» که شهادت‌های مربوط به بدرقتاری و قساوت نظامیان اسرائیلی در سرزمین‌های اشغالی را جمع‌آوری می‌کند (۱)، به‌عنوان هشدار به من می‌گفت: «درست خلاف آنچه تصورش را داشتند، رخ می‌دهد». از سوی دیگر، پژوهشگران عفو بین‌الملل از گزارش‌های «سکوت را بشکنیم» و نیز سازمان‌های غیردولتی دیگر (ان‌جی‌او) اسرائیلی و فلسطینی در بررسی خود استفاده کردند. سرانجام این گزارش‌ها بازتابی را یافتند که شایسته شان بود.

آنچه رخ می‌دهد، خیلی ساده این است که *soft power* قدرت نرم اسرائیلی (و متحدان متعدد آن از هر قماش و از هر قاره‌ای، از لوس‌آنجلس تا دوبی) در خفه کردن صداهای مخالف، ابتداء در فلسطین و همچنین در اسرائیل، نزد یهودیان و نیز عرب‌ها شکست خورد. به عکس، زبان‌ها دوباره به حرف آمده‌اند. با این اقدام بسیار قاطع عفو بین‌الملل، استفاده از واژه آپارتاید درباره اسرائیل دیگر با مباران فشرده مخالفان مواجه نخواهد شد، گرچه نباید دچار توهم شد، از جمله در فرانسه. با این همه، این جهشی بزرگ به جلو است که عفو بین‌الملل در سطح جهانی عرضه می‌کند.

جنایتی علیه بشریت

گزارش ۲۱۱ صفحه‌ای فشرده عفو بین‌الملل به بررسی بازداشت‌های اداری، ضبط زمین‌ها و ساختمان‌ها، قتل‌های غیرقانونی، انتقال‌های اجباری، محدود کردن رفت‌وآمدها، جلوگیری و ایجاد موانع در تعلیم‌وتربیت پرداخته و آنها را تجزیه و تحلیل می‌کند. این گزارش بر شمار زیادی از اسناد، در مکان‌های مختلف کشور، در دره رود اردن و غزه تکیه می‌کند. این گزارش مجموعه‌ای غنی از اطلاعات را گردآورده که امکان می‌دهد تا سازمان بتواند از نظامی که اسرائیل برپا کرده، ارزیابی دقیقی ارائه دهد. هدف این است که تا جای ممکن «عوامل سازنده» یک سیستم آپارتاید از نقطه‌نظر حقوق بین‌الملل کاملاً شناسایی شود. از نگاه عفو بین‌الملل، «این سیستم با تخلف‌ها و تجاوزاتی تداوم یافته که بنابر منشور رم و کنوانسیون درباره آپارتاید، مصداق جنایت علیه بشریت شمرده می‌شوند». آنیس کالامار، که از سال ۲۰۲۱ دبیرکل جدید این سازمان دفاع از حقوق انسانی است، تأکید می‌کند:

«گزارش ما گستره واقعی رژیم آپارتاید اسرائیل را برملا می‌سازد. چه در نوار غزه، در بیت‌المقدس، در الخلیل (هبرون)، چه در اسرائیل، با جماعت فلسطینی مثل یک گروه نژادی پست‌تر رفتار می‌شود و آنان به‌طور منظم از حقوق خود محرومند. عفو بین‌الملل «از دیوان جنائی بین‌المللی تقاضا دارد تا در چارچوب بررسی کنونی‌اش در

سرزمین‌های اشغالی فلسطین، مصادیق جنایت آپارتاید را در نظر گیرد و از همه دولت‌ها می‌خواهد که با تکیه بر قواعد جهانشمول افراد متهم به جنایت آپارتاید را به دادگاه بکشانند.»

نظامی که از سال ۱۹۴۸ برقرار است

در گزارش عفو بین‌الملل، جزئیات «سیستم آپارتاید» توضیح داده شده و شایسته است که بخشی از آن را بیاوریم: «سیستم آپارتاید با تأسیس اسرائیل در ماه مه ۱۹۴۸ به وجود آمد و حکومت‌های اسرائیل، صرف‌نظر از گرایش حزب حاکم، یکی پس از دیگری، در طول ده‌ها سال آن را در سراسر سرزمین‌های زیر کنترل خود ایجاد و حفظ کردند. اسرائیل گروه‌های مختلفی از فلسطینی‌ها را واداشته تا از مجموعه‌های متفاوتی از قوانین، سیاست‌ها، عملکردهای تبعیض‌آمیز و طرد و اخراج‌ها آنهم در برهه‌های زمانی متفاوت تبعیت کنند؛ این کار پاسخ به تسخیر سرزمین‌هایی بود که ابتداء در سال ۱۹۴۸ و سپس در ۱۹۶۷ به انجام رسید، یعنی زمانی که اسرائیل بیت المقدس شرقی را الحاق کرده و بقیه کرانه باختری رود اردن و غزه را به اشغال درآورد. در درازنای دهه‌ها، ملاحظات مربوط به آمار جمعیتی و مباحث ژئوپولیتیکی اسرائیل سیاست‌های مربوط به فلسطینی‌ها را در هر کدام از این سرزمین‌ها شکل و قالب داده است.»

«هرچند که سیستم آپارتاید اسرائیل در ناحیه‌های تحت کنترل واقعی آن در شکل‌های گوناگونی ظاهر می‌شود، هدف همیشگی و یکسان اسرائیل اعمال ستم و سلطه بر فلسطینیان به سود اسرائیلیان یهودی بوده که طبق حقوق مدنی اسرائیل هر کجا که سکونت داشته باشند، ممتاز شمرده می‌شوند. این سیستم برای حفظ اکثریت قاطع یهودیان طرح‌ریزی شده است تا آنها بتوانند حداکثر استفاده و دسترسی به سرزمین‌ها و زمین‌های غصب‌شده یا زیر کنترل خود را داشته باشند و در عین حال حق اعتراض فلسطینی‌ها نسبت به سلب مالکیت زمین و دارائی‌هایشان را محدود کنند. این سیستم در همه نقاطی که اسرائیل بر سرزمین‌ها و زمین‌ها کنترل واقعی دارد یا می‌تواند اعمال حقوق فلسطینی‌ها را در اختیار داشته باشد، به اجراء درمی‌آید. نتیجه ملموس آن را در حقوق، در سیاست و در عمل می‌بینیم و در گفتمان دولت از زمان تأسیس آن تا کنون به چشم می‌خورد.»

تبعیض نژادی و شهروندی درجه دو

گزارش عفو بین‌الملل به تبعیض‌های کلی سیستمی اشاره می‌کند که هندسه متغیر آن [شدت و ضعف آن در مناطق گوناگون]، در نهایت چیزی جز یک عامل تعدیل و تنظیم در جهت انطباق آن نیست.

«جنگ‌های ۱۹۴۷ تا ۱۹۴۹ و ۱۹۶۷، رژیم نظامی کنونی اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی فلسطین و ایجاد نظام‌های قضائی و اداری مجزا در سرزمین، جماعت‌های فلسطینی را منزوی و از اهالی یهودی اسرائیل جدا کرده است. اهالی فلسطینی از منظر جغرافیائی و سیاسی قطعه‌قطعه شده و برحسب موقعیت و محل سکونت، قربانی درجه‌های متفاوتی از تبعیض است. [...]»

اکنون، شهروندان زن و مرد فلسطینی اسرائیل از حقوق و آزادی‌های بیشتری نسبت به همتایان خود در سرزمین‌های اشغالی فلسطین برخوردارند و از سوی دیگر، زندگی روزمره فلسطینیان با توجه به این که ساکن غزه باشند یا کرانه باختری رود اردن، بسیار متفاوت از یکدیگر است. با این همه، پژوهش‌های عفو بین‌المللی نشان می‌دهد که مجموعه اهالی فلسطین تابع سیستم واحد مشابهی هستند. رفتاری که اسرائیل با فلسطینیان زن و مرد در سراسر سرزمین‌ها دارد

به یک هدف مشخص پاسخ می دهد: امتیاز و اولویت دادن به زنان و مردان یهودی اسرائیلی در تقسیم اراضی و منابع و به حداقل رساندن حضور فلسطینی‌ها و دسترسی آن‌ها به اراضی.»

از نگاه عفو بین‌الملل، با سیستم واحد و مشابهی برپایه تبعیض نژادی و وضعیت شهروندی درجه دو روبه رو هستیم. روشن است که این تنزل رده‌بندی با سلب مالکیت همراه است و گزارش بر «اجرای گسترده و ظالمانه مصادره اراضی علیه جمعیت فلسطینی» و «از سال ۱۹۴۸» به بعد بر ویرانی صدها خانه و بنای فلسطینی تأکید می‌کند. همچنین، این گزارش به سرنوشت خانواده‌های محله‌های فلسطینی بیت‌المقدس شرقی اشاره دارد که کولون‌های [مستعمرنشینان] اسرائیلی آنان را با تصرف خانه‌هایشان «با پشتیبانی کامل حکومت اسرائیل» مستأصل کرده‌اند.

آنیس کالامار در پایان اضافه می‌کند که عفو بین‌الملل از همه کشورهای که دارای روابط حسنه با اسرائیل هستند، از جمله بعضی کشورهای عربی و افریقائی، می‌خواهد که دیگر، از چنین سیستم آپارتاید پشتیبانی نکنند. برای خروج از این «سیستم» که عفو بین‌الملل مستندش کرده، «واکنش بین‌المللی نسبت به آپارتاید نباید به محکوم‌کردن‌های عام و عذر و بهانه بسنده کند. می‌باید ریشه‌های سیستم را هدف قرار داد، زیرا بدون این کار، جمعیت فلسطینی و اسرائیلی در چرخه بی‌پایانی از خشونت گرفتار خواهند ماند که تاکنون هم جان‌های بسیاری را نابود کرده است.»

«بیگانگی هویت من با این تاریخ، به پایان رسید»

خانم یولی نواک با سرگذشت دیگری و از راه‌های دیگری به همان نتیجه‌ای رسیده است که آنیس کالامار. او که ۴۰ سال دارد در سال ۲۰۱۷ کارش را در «Breaking the Silence» (سکوت را بشکنیم) ترک کرد تا به سفری طولانی از ایسلاند تا افریقای جنوبی برود. او در افریقای جنوبی با کسانی ملاقات کرد که با آپارتاید مبارزه کرده بودند و کوشش کرد تا «ترس» این و آن را درک کند. اما، او به‌ویژه به حاکمیت آپارتاید در کشور خودش پی‌برد. یولی نواک در شرح‌حال بلندی که روزنامه لیبرال هارتس در شماره ۲۸ جنوری ۲۰۲۲ منتشر کرده، ادامه می‌دهد «از همان آغاز، ساختار سیاسی [اسرائیل] برای حفظ اکثریتی از یهودیان پایه‌گذاری شده بود و به این معنی، این سیستم ضددموکراتیک بود. من دیگر نمی‌توانم هویت من را با این تاریخ تعریف کنم.»

یولی نواک در کتابی که منتشر کرده، سال‌های جهنمی، عاصی‌شدن‌های روزمره، نومی‌اش را از کشف این حقیقت که یکی از کارمندان «سکوت را بشکنیم» مأمور شین بت، سازمان مخفی داخلی اسرائیل بوده، توصیف می‌کند. ابتداء او گمان می‌برد که «این بابای کمی عجیب و غریب، تکرو، ترحم‌برانگیز» از همه چیز او اطلاع دارد، حتی از «حرف‌های خودمونی‌اش»، ولی بعد می‌فهمد که این دموکراسی است که در مقابل چشمانش در حال فروپاشیدن است. آن‌گاه، او در می‌یابد که قرارداد او با کشورش به نوعی «مشروط بوده: تا زمانی که اطاعت می‌کردم. موقعی که از مطالبی خوشش نمی‌آمد، سیستم به مخالفت با من برمی‌خاست. به من می‌گفتند: "اگر تو ضد اشغال هستی و اگر فکر می‌کنی که باید به خاطر اوضاع غزه تظاهرات کرد، آن وقت تو از ما نیستی"».

او درمی‌یابد که در مورد اسرائیل از آپارتاید صحبت کردن چیزی جز یک امر واقعی نیست و اگر تحمل آن از جنبه روانشناختی و سیاسی، برای شماری از اسرائیلی‌ها دردناک می‌شود، مدت‌های مدیدی است که برای میلیون‌ها فلسطینی این امر بسیار دردناک‌تر است. برای هر کدام از دو طرف، حمایت‌های بین‌المللی، اگر بدون ساده‌لوحی دوباره برقرار شوند، مورد استقبال واقع خواهند شد.

پانوشته ها:

۱ - La Chronique d'Amnesty International, numéro 354, mai 2016

مقاله اصلی:

۵۳۴۶, <https://orientxxi.info/magazine/amnesty-international-disseque-l-apartheid-d-israel>

اول فبروری ۲۰۲۲